

DE BAZUIN

ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Tot II: 1a, Blaagt de Bazuin!

Vrijdag 3 Januari 1902.

Wag. I: 4, Is het voor u liever wel de tijd dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boek-advertentiën 3,2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adreſſeeren aan den
UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken
der Medewerkers aan den REDACTEUR, dhr. C. MULDER te KAMPEN. —
Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie
aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

OOSTERLAND. Zondag 22 Dec. werd Cand. C. Staal Fzn. des voormiddags in zijn ambt alhier bevestigd door Ds. A. van Veen van Rotterdam, met 2 Tim. 1: 13. Des namiddags predikatie over 2 Kron. 1: 10a. Beide keeren was het kerkgebouw overvol, en mocht de gemeente een blijden dag genieten. Den Heere zij dank voor de vervulling dezer vijfjarige vacature, na het plotseling overlijden van onzen vorigen Leeraar, den in den Heere ontslapen Ds. Siemense. Ook den Consul Ds. van Bueren betuigen wij onzen hartelijken dank voor al den goeden raad en bijstand onze gemeente gedurende hare herderloosheid bewezen.

Alle stukken voor onze kerk bestemd, gelieve men voortaan te adreſſeeren aan Ds. C. Staal Fzn. te Oosterland. Collectanten worden voortaan alleen toegelaten, wanneer zij vooraf eene aanbeveling van den kerkeraad aanvragen en ontvagen.

Namens den Kerkeraad,
P. BROUWER, Scriba.

SCHOONEBEEK, 23 Dec. 1901. Gisteren was het voor ons een aangename en blijde dag. De door ons algemeen begerde en tot ons overgekomen Candidaat, de Eerw. heer Drs. J. van Gelderen, werd des morgens in zijn dienstwerk ingeleid door onzen geachten Consul Ds. K. Onssoren, met de woorden uit 2 Tim. 1: 14. Des namiddags verbond Z.Eerw. zich plechtig aan de gemeente, naar aanleiding van Ps. 122. Een talrijke schare woonde de plechtigheid bij. Stelde de Heere Z.Eerw. voor onze gemeente tot een rijken zegen.

Namens den Kerkeraad,
H. POPPEN, Scriba.

HIJUM, 23 Dec. 1901. Alhier is beroepen Ds. F. H. Boersma te Zuidbroek.

Namens den Kerkeraad,
M. HOLWERDA, Scriba.

POORTVLIET, 27 Dec. 1901. Den 25 Dec. l.l. ontving onze geachte Leeraar Ds. L. Spoel een roeping van de kerk te Oostgelo. Daar Z.Ew. ongesteld was, werd het door den dienstdoenden ouderling aan de gemeente bekend gemaakt. Het is voor de gemeente een groote schok, zij zou haren Leeraar niet gaarne missen. Dat er veel gebed zij tot den Heere, en dat het onzen Leeraar gegeven moge worden, met vrijmoedigheid voor deze roeping te bedanken.

Namens den Kerkeraad,
W. v. d. BERG, Scriba.

ZAANDAM A. 29 Dec. '01. Heden werd de gemeente zeer verblijd, naardien onze geliefde Leeraar Ds. W. Breukelaar bekend maakte, vrijmoedigheid te hebben gevonden, om voor de roeping van de Geref. kerk te Arnhem te bedanken. Door een der onderlingen werd Z.Ew. een hartelijk woord van waardering toegesproken, waarbij hij zeker de toek van heel de gemeente, die op zijn verzoek van harte instemde met de zegenbede naar Ps. 134: 3.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN RIJSEN, Scriba.

EZINGE, 30 Dec. 1901. Met groote meerderheid van stemmen is alhier beroepen de Welcerv. heer G. Doeke, predikant te Heemse A.

Namens den Kerkeraad,
W. DATEMA, Scriba.

ARNHEM A. 31 Dec. 1901. Ds. W. Breukelaar van Zaandam, heeft voor de roeping naar hier bedankt.

Namens den Kerkeraad,
M. A. HAFMANS.

CLASSEN.

Classis Dordrecht.

De e. k. vergadering der Classis Dordrecht zal D.V. gehouden worden op **Donderdag 30 Januari 1902.** Punten voor het Agendum worden ingewacht vóór 15 Januari a. s. bij den eerstondergeteekende.

Namens den Kerkeraad der roepende kerk van Bolnes,
C. LINDEBOOM, Praeses.
L. HOORNWEG, Scriba.

Bolnes, 30 Dec. 1901.

CONCEPT-ZENDINGSORDE

voor de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Deze Concept-Zendingsorde is, ter uitvoering van het besluit der Groninger Synode, dat zij vóór 1 Januari 1902 aan de kerken in Nederland moest worden toegezonden, door de 10 Deputaten op 17 December aan de kerken verzonden.

De kerken, die haar exemplaar niet ontvangen mochten hebben, worden verzocht dit op te geven aan den 2en ondergeteekende, die haar dan nogmaals een Concept-Orde zal doen toekomen.

Wie overigens dit Concept wenscht te ontvangen van den 2en onderteekenaar, zende hem vijf-en-twintig cent aan postzegels of per postwissel met opgave van adres; het wordt hem dan per post franco toegestuurd.

Namens voornoemde Deputaten,

Ds. H. DIJKSTRA, Voorz.

Dr. J. HANIA, Scriba.

Smilde, 24 Dec. 1901.
Steenwijk

ONTVANGSTEN.

Voor de kerk te Appelscha.

Sedert de laatste verantwoording in „de Bazuin” van 6 Dec. 1901 werd voor de Geref. kerk te Appelscha ontvangen:

Bij Ds. H. Dijkstra te Smilde f 10,97
En bij den ondergeteekende f 106,20
Met vriendelijken dank aan de kerken, die ons hare giften zonden. Blijven we Appelscha aanbevelen aan de kerken, die ons nog niets hebben gezonden.

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk,
P. KOSTER.

Appelscha,
28 Dec. 1901.

Voor de Zending in den Z. o. h. van Friesland.

Door br. J. Wouda, van de Ger. gem. te Meppel f 10,—
Van N. N. te Spijk f 5,—

P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 31 Dec. 1901.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten.

Axel A (6 Dec.)	f 15,60	Beilen	f 12,87
Axel B (1/2 coll.)	8,53	Westerbork	3,12
Wierden	1,65	Vledder	8,—
Diever	4,75	Hijken	3,93
Dwingelo	7,71		

Contributies en Giften.

Door Ds. T. Noordewier te Meppel, de contr. over 1900 van J. Bos f 1.

Giften van K. Eggens f 0,25, J. Maat f 0,25, Wed. R. Westert f 0,50, J. H. Drost f 0,50, Wed. Ezinge f 0,50, R. J. Dekker f 0,25, T. Weide f 0,25, R. Jansen f 0,25, Wed. Stagger f 0,50, A. Linde f 0,50, F. Kamer f 1, Wed. J. G. Kuik f 0,25, Gezusters Bisschop f 0,25, T. Steenbergen f 2,50.

Door dhr. J. Bührmann, Corr. te Amsterdam, de contrib. van I. F. van de Wetering f 2,50, G. den Neijls f 2, G. C. Harrenstein f 5, W. van der Bend f 2,50, P. Pouwels Jr. f 2,50, Mar. Brechbart f 2,50, Prof. Rutgers f 2,50, I. H. Haust f 5, B. J. Blankenberg f 2, Ds. B. van Schelven f 5, I. Balhuizen f 2,50, Ds. W. H. Gispert f 2,50, I. H. Voskuil f 2,50, I. Bührmann f 2,50, Meij. H. C. Vind f 5, Ds. H. W. van Loon f 1, P. N. de Vries Jr. f 2,50, Ds. C. van Proosdij f 1, Prof. Geesink f 2,50, Prof. H. H. Kuyper f 4, I. van der Tas f 5, W. Hovy f 25, J. W. Chevallier f 5, Meij. A. M. Brandt f 5, Meij. de Wed. Schmidt f 2,50 (gift 6 Dec. c.), H. A. van der Mast f 1,50, G. I. Smit f 10, (gift in eens) Ds. Buurman te Amstelveen f 2, B. van Commene te Sloten f 2, I. A. Albers te Watergraafsmeer f 1.

De Penningmeester
van de Theologische School,
Dr. H. FRANSSEN.

Zwolle, 28 Dec. 1901.

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van Meij. S. L. te Amsterdam f 10,—
Van A. Gruijs Sr. te Zaandam opbrengst verkoop van gebruikte postz. f 1,50

Door Ds. Kropveld van Meij. V. en Meij. D. te 's-Gravenhage ieder f 1

Onder vriendelijke aanbeveling, N. Kooops, Oostvestplein 65.

Rotterdam, 30 Dec. 1901.

Voor de Zending o. Heid. & Moh.

Van de Ger. Jonged.-Ver. „Het Mosterdzaadje” te Almkerk f 4,—

Door J. Krikke, eene coll. v/d kerk te De Krim f 10,39

Doersborgh, B. DE MOER, 28 Dec. 1901.

N.B. Vermelding in de Bazuin heeft alleen plaats op verzoek.

Voor de Zending op Soemba.

De Centver. der Jongel.-Veren. te Uithuizen f 30,—

Van een Zondagsavond-gezelschap te Uithuizen f 2,—

Ds. Bos te Ten Boer 2 giften f 10, gev. in 't kerkzakje f 20,—

Dr. Hania van de Zendingcomm. te Steenwijk B f 25,—

Kerstcollecte te Steenwijk B f 26,07

„ „ Uithuizen f 71,15

„ „ Loppersum f 10,52

„ „ Stadskanaal f 47,21

„ „ Steudum f 25,66

„ „ Meeden f 15,03

„ „ Grootegast f 24,74

„ „ Vries f 7,77

„ „ Aduard f 12,30

„ „ Munnekeijl f 3,70

„ „ Wijbe f 11,64

„ „ Warfum f 26,74

Ds. B. v. d. Werf te Grootegast, van de Jongel.-Veren. f 5,—

Ds. G. Broekhuizen te Aduard, gev. in de collecte f 2,—

Ds. N. Diemer te Munnekeijl, gev. in de collecte f 2,—

Ds. P. Postema te Warfum, gev. in de coll. f 2,—

P. Buikema te Leens van de Zendingvereen. f 75,—

J. DUURSEMA, Quaestor.

Uithuizen, 30 Dec. 1901.

VEREENIGING „DR. SCHEURER'S HOSPITAAL”.

(Stok.)

Dedensvaart: d. Raad Ger. kerk gec. f 120,84.

Dokkum: Meij. M. gift f 2.

Dordrecht: Meij. v. d. G. van N. N. f 1, busje

d. H. f 0,46, Meij. S. f 1,50, de H. f 0,50.

Elburg: N. N. f 5.

Enschede: Mevr. M. f 6,50.

Gendern: Ds. V. H. Meij. M. f 0,50.

Gasseler-Nijzen: de h. S. gev. kerkzakje f 15.

Goes: Meij. t. C. Meij. v. d. K. f 0,50, Meij. B. f 0,50, Meij. M. f 0,50.

Göttingen: Meij. H. de h. v. M. f 2,50.

's-Gravenhage: leerl. Keuch. Sch. f 2,03, d. jonkvr. d. J. Meij. Th. „Welk. Dr. Sch.” f 1, d. Meij. D. f 2,50, Meij. M. f 0,25, W. d. J. f 0,50, Meij. S. f 1, N. N. f 0,60.

Haarlem: Meij. d. W. M. Meij. v. S. f 0,25, Meij. H. f 0,25.

Harderwijk: Ds. S. van J. A. P. f 10,30.

Harlingen: B. H. van N. N. f 2,50.

Helder: gift f 0,50, de h. B. Zend. comm. Ger. kerk f 25.

Hengelo: d. Ds. P. Pinkst. coll. Herv. lerk f 5.

Hilversum: de h. S. com. v. Uitw. Zend. f 20.

Halfweg: C. H. W. f 0,50.

Kampen: Mevr. F. van N. N. f 2,50.

Koolwijk: „Welk. Dr. Sch.” f 3,25.

Leek: Mevr. H. van N. N. f 0,50.

Leeuwarden: „Welk. Dr. Sch.” f 3,50, dameskrans

Ora et Labora f 2,50.

Leiden: Meij. S. coll. kerk B f 1, coll. kerk C f 1,50, G. R. R. f 1.

Lemmer: Meij. W. van J. S. V. f 1.

Leut: Meij. E. verz. f 7,50.

de Lier: Meij. i. t. V. gift f 1,50.

Loenersloot: de h. V. C. A. Zond. sch. „Welk. Dr. Sch.” f 5.

Loosduinen: Meij. V. hfd. III f 2,50.

Makkum: Meij. H. Meij. J. S. f 0,50.

Monnikendam: Mevr. K. van N. N. f 0,50, N. N. f 4,30.

Nieuweveen: Mevr. v. D. kind. Chr. Sch. f 1,80.

Nijkerk: Meij. C. van R. T. f 0,50.

Nijmegen: Meij. S. d. Meij. D. verz. f 2.

Renkum: Meij. v. d. B. Jonged.-Ver. Matth. 25: 36 f 1,77.

Rotterdam: Meij. C. D. d. Ds. V. van eenige kerken onder 't kruis f 180, N. N. f 2,50, d. Mevr. S. S. f 0,50, N. N. f 3, N. N. f 2, N. N. f 1, d. de h. T. f 2,50, d. de h. T. f 3, d. de h. T. f 0,50, de h. d. G. f 0,50, P. van Zuster N. N. f 1, Zond. sch. W. Dr. d. H. f 7,50, Mevr. V. van K. f 1, J. H. V. f 1, Meij. v. L. f 5, B. f 1, Wed. d. G. f 0,25, Meij. N. van S. O. f 0,50, de h. L. K. f 1, de h. K. B. f 2,50, Mevr. B. f 0,50.

Schiedam: Meij. K. van J. W. f 0,50.

Schoonhoven: H. „Welk. Dr. Sch.” f 1, C. d. W. id. f 1, Mevr. K. Meij. d. G. f 0,25.

Sneek: Meij. J. v. r. ver. Gel. H. en L. f 2,50.

Spijk: Meij. B. Meij. S. f 0,50.

Surhuizen: de h. L. v/d Schoolbus f 0,50.

Sijbrandahuis: d. Meij. M. f 1.

Utrecht: N. N. f 4, Meij. S. van Ds. J. f 2,50.

Veldwijk: Jonged.-Ver. Bidt en Werkt „Welk. Dr. Sch.” f 10.

Voorschoten: Meij. G. Zond. sch. f 5, busje Chr. Sch. f 12,50.

Westmaas: Raad Ger. kerk f 5.

Zaandam: de h. B. gift f 1.

Zelhem: Meij. S. Wed. M. f 1.

Zeist: Dr. A. G. H. van N. N. f 1.

Zevenhoven: Meij. v. V. van F. v. L. H. v. H. en A. S. f 1,10.

Zetten: Mevr. S. de h. M. f 1, de h. H. v. d. B. f 1.

Zwolle: Mevr. P. v. A. verz. „Welk. Dr. Sch.” f 8,70, busje C. K. id. f 1, Ds. P. v. A. id. f 1, H. id. f 1.

Zwijndrecht: Meij. v. N. Meij. d. B. f 0,25.

Zutphen: Meij. L. Meij. S. f 0,50.

Voor de 2de dokterswoning en de bedden: Amsterdam: Meij. R. verz. f 13.

Ermelo: Ds. v. d. H. Zend. busje, antw. op het naschrift f 7,50.

Goes: d. Meij. t. C. van N. N. te Bolwerd f 10.

Maassluis: L. H. f 1.

Nijkerk: Meij. C. gez. v. R. f 0,50, Meij. v. B. f 1.

Sneek: de h. P. P. de Jong Jr. f 2,50.

Utrecht: de h. v. C. A. f 100.

Zuidland: Meij. V. verz. f 7,50.

Totaal f 870,10.

Wij vestigen nogmaals de aandacht op het „Naschrift” van het Verslag. Als alle algemeene hoofden (en ook de hoofden en leden) de handen aan het werk slaan, zal de benodigde som spoedig bijeen zijn.

J. A. M. VAN SCHELVEN,

Heerengracht 250, Penningmeesteresse.

Amsterdam.

Bij den Aanvang des Jaars.

Tijd is geld — zegt de wereld.

Tijd is genade — zegt de Christen, die zich onderwijzen laat door het Woord des Heeren.

De Heilige Schrift spreekt toch van een dag der zaligheid, van een jaar van het welbehagen des Heeren, van tijden der verkwikking, en roept ons toe: Heden, indien gij zijne stemme hoort, zoo verhardt uwe harten niet.

Elke dag, die voorbijgaat, iedere jaar-kring, die afloopt, herinnert ons aan de lankmoedigheid en de ontferming onzes Gods en tevens aan de zonde en de ontrouw, waarmede wij zijne liefde beantwoorden.

Er is iets diep beschamends en verboutmoedigends in, in dat verlenen van den tijd, in dat verwisselen der jaren,

in dat wentelen der eeuwen, dat God niet moede wordt, aan eene zondige wereld te schenken.

God is de Heer der tijden. Hij is de Schepper en Onderhouder van allen tijd en van ieder oogenblik. Elk moment van den tijd wordt gedragen door zijne Goddelijke eeuwigheid. In iederen pols-slag van het veranderlijke zijn klopt de onveranderlijkheid van het alomtegenwoordige wezen. Iedere seconde, elke dag, alle maand en jaar en eeuw is in volstreken zin een gave, eene goede gave, nederdalende van den Vader der lichten, bij wien geen verandering is noch schaduw van omkeering.

En die goede gave is verbeurd en wordt van oogenblik tot oogenblik door ons allen verbeurd. Gelijk alle giften van den hemelschen Vader, zoo misbruiken wij ook deze kostelijke gave, om er onze gedachten in uit te werken, en er onze plannen in te volvoeren. God geeft den tijd, op

volken vragen onze belangstelling en aandacht. Alle kleine en groote gebeurtenissen worden ter onzer kennisgebracht. De nieuwsbladen voeren ons iederen dag de gansche wereld rond en sparen ons niets van alwat in kerk en staat, in gezin en maatschappij, in kunst en wetenschap, in handel en verkeer, hier en elders en overal belangrijks en onbelangrijks voorvalt. Zoo gaat het ons als een mensch, die, op een toren staande, het gekriool der menschen aanschouwt en van hun leven en beweging zich geen rekenschap kan geven.

Daarom zijn er heden ten dage quaesties in overvloed, maar de oplossing ontbreekt. Alles heeft in vragen en problemen zich voor onzen geest gesteld, maar de antwoorden laten op zich wachten. In de veelheid hebben wij de eenheid, in het relatieve hebben wij het absolute, in den chaos hebben wij den kosmos verloren. Zelfs loopen we gevaar, om in de drukte van het leven onszelven te verliezen. Er ligt diepe waarheid in het woord, dat wij niet meer leven doch geleefd worden. Langs lijnen van geleidelijkheid schijnt de stroom des tijds zich voort te bewegen. Van sturen, leiden, regeeren is weinig sprake meer. Ieder is kind van zijn tijd. Alle menschen zijn product van hun herkomst en omgeving. De omstandigheden staan in zoo grooten getale rondom ieder menschenkind heen, dat het zichzelf niet meer roeren of bewegen kan. Passiviteit, willoosheid, gebrek aan weerstandsvermogen is de krankheid der eeuw, bij vorsten en volken, bij geleerden en kunstenaars, bij de individuen en de mass's. En dat, niettegenstaande het ongeloofs-evangelie van den „Wille zur Macht." Nooit is de beperktheid, de kleinheid, de machteloosheid van den mensch duidelijker aan het licht getreden, dan juist in dezen tijd, waarin hij eene hoogte van ontwikkeling heeft bereikt als nimmer te voren.

Maar tegenover deze regeereloosheid van den mensch komt dan ook de majesteit en de heerlijkheid der Godsregering te treffender uit. God regeert, dat is onze kracht en onze troost, te midden van het gewoel der wereld en het rumoer der volken. Laat het ongelooft toenemen, het bijgeloof zich uitbreiden, het onrecht zegeprelen, — geen nood, het komt alles toch terecht. Want God regeert, Hij houdt de draden van het wereldbestuur in zijn almachtige hand. Hij leidt alles heen naar het door Hem vastgestelde, heerlijke einde.

En ziende, op wat er geschiedt in ons eigen kleine land, worden wij in dat geloof aan Gods Regeering versterkt. Want het afgelopen jaar was rijk aan zegeningen. De stembus gaf een verblijdenden uitslag. Van de lippen der Koningin werd eene Troonrede vernomen, die alwat in ons land den naam van Christus belijdt, verheugd en bemoedigd heeft. Het Ministerie der rechterzijde doorstond de eerste vuurproef op loffelijke wijze; en de partijen, die in de Kamer het steunden, traden met eere uit den strijd. Met vertrouwen en hope mogen wij de dingen afwachten, die komen zullen.

En ook op kerkelijk terrein is er, ondanks velerlei moeite en strijd, tot dankzegging stof. Ook hier ontbreekt het niet aan vraagstukken en problemen. Reeds nu laat het zich aanzien, dat op de aanstaande Synode van de Gereformeerde kerken de oude quaesties van Zending, Emeriti-kas en Opleiding weer den hoofdschotel zullen uitmaken. Maar toch gaan we worstelend vooruit en wint de begeerte veld, dat deze vraagstukken eindelijk eens definitief worden opgelost en voor andere plaats zullen maken.

Want er is nog zooveel te doen. Tot dusver hebben wij na de vereeniging in 1892 nog niet veel meer gedaan aan regelingen ontworpen en bepalingen gemaakt. Hoe schoon en goed dit ook zij, het is alles voorloopig. Ten slotte komt het op daden aan.

Tot daden op het gebied der Zending. Tot daden in de beoefening der Wetenschap. Tot daden op het terrein der Barmhartigheid.

God verwaardige ons allen, om getrouw te zijn in het werk, dat Hij ons heeft opgedragen om te doen.

En Hij leere ons de vermaning van zijnen Apostel behartigen, dat wij den tijd hebben uit te koop, dewijl de dagen boos zijn.

BAVINCK.

DE GEREFORMEERDE BELIJDENIS OF DE GEREFORMEERDE BEGINSELEN.

II.

Ons vorig artikel stelde in het licht, dat al de bezwaren, dezerzijds tegen Art. 2 der Statuten van de Vereeniging voor Geref. Hooger Onderwijs, door Dr. H. H. Kuiper niet alleen niet weerlegd, maar feitelijk toegegeven en erkend zijn. Wij konden onze repliek daarmede eindigen.

Maar om sterk te staan, dringt Dr. Kuiper ons een standpunt op, dat wij niet innemen, waartoe wij gansch geen

aanleiding gaven. Hij beschuldigt ons dat wij nominalistisch zijn, Roomsch, kerkistisch zijn, dat wij de kerk willen laten heerschen over de wetenschap.

Voorzeker geen geringe beschuldiging, die wel den indruk moet geven dat hij, die zulke dingen zegt, een erge ketter moet zijn. Het schijnt bij sommigen al meer en meer de gebruikelijke weg te worden, om iemand, met wien men het niet eens is, te trachten onschadelijk te maken, door hem van ketterij te beschuldigen.

Heeft Dr. Kuiper daarvoor recht? In geen deele, want

a. Ons standpunt heeft met het nominalisme niets te maken. Wij erkennen de realiteit der algemeene begrippen en gaan volstrekt niet uit van de gedachte, „dat de Gereformeerde beginselen, zoolang zij in een kerkelijke confessie niet geformuleerd zijn, er niet zijn", zooals de *Heraut* 1242 zegt. In onze rede van 3 Juli is door ons uitgesproken, dat er geen Gereformeerd grondbeginsel is, dat als uitgangspunt voor het denken kan gelden, of het is, hetzij dan wel omschreven of in nuce, (in kiem), reeds in de belijdenis aangegeven. Niet alle beginselen worden breed en duidelijk geformuleerd in onze belijdenis gevonden, maar wel de grondbeginselen, die uitgangspunten zijn van ons denken. Bedoeld zijn die beginselen, die erkend, uitgesproken en geformuleerd zijn, waaraan iemand mag gebonden worden, zonder dat zijne vrijheid in het onderzoeken belemmerd wordt. Verder is het door ons niet tegengesproken, dat er ook in het object van onderzoek gedachten, of wil men beginselen zijn, die moeten opgespoord worden. Neen, wij erkennen, dat er in het wezen der dingen, in de verschijnselen en feiten eene gedachte Gods gelegen is, omdat alles uitvloeisel is van den Raad Gods, omdat elk voorwerp is een schepsel Gods. Het is niet tegen te spreken, dat ieder voorwerp naar zijn aard en levenswijze moet worden bestudeerd, maar welke de gedachte Gods is, in ieder schepsel gelegd, kan eerst geformuleerd, nadat het is onderzocht, nadat men daarover tot helderheid gekomen is. Natuurlijk zal ieder ernstig onderzoeker rekenen met de gedachte, die in het object van onderzoek is nedergelegd. Maar aan datgene, wat men niet weet, kan men toch iemand niet binden, zooals reeds duidelijk is uiteengezet.

Wat heeft nu zulk een standpunt met het nominalisme te maken? Het kan zijn dat de *Heraut* deze beschuldiging ook meer in nominalistischen zin bedoelde en er slechts een flatus vocis in zag. Het is tenminste te hopen. Maar laat ons toch voorzichtig zijn. Wij gelooven wel, dat Dr. Kuiper de beschuldiging niet zoo ernstig meent, maar de woorden van de voormannen in de kerk worden door het volk niet als klanken beschouwd, maar ernstig opgevat.

b. Evenmin is ons standpunt Roomsch. We erkennen geen kerk of Synode of Paus, die een onfeilbaar gezag bezit, wij buigen alleen voor God en zijn Woord. De Roomsche kerk berooft trouwens den onderzoeker niet van alle vrijheid. De Roomsche geleerden betoogen altijd in den breedte, dat de kerk wel dogmata voor leer en leven vaststelt, maar overigens de wetenschap volkomen vrij laat. De voorbeelden, die Dr. Kuiper aanhaalt, zijn trouwens niet heel gelukkig. Dat de zon draait om de aarde, is volstrekt geen onfeilbare leer der Roomsche kerk, want de Roomschen leeren dat tegenwoordig niet meer; maar het was vroeger de algemeene meening, ook van de Lutheranen en van de Gereformeerden, op grond van Jos. 10 : 12, 13.

Dit enkele feit bewijst dus evenmin iets, als dat de Gereformeerde kerken in Zwitserland in 1675, in haar Formula Consensus, het als dogma uitspraken, dat de Masoretische tekst, zoowel wat de consonanten, vocalen en punten betreft, door God was ingegeven; een besluit, dat volstrekt niet met algemeene instemming genomen is.

Ook hetgeen Dr. Kuiper zegt, dat de uitspraken van den Paus in bullen en encyclieken onfeilbaar zijn, is niet geheel juist. Wanneer de Paus een bul of encycliek uitvaardigt en zich over een of andere kwestie uitsprekt, b.v. tegen de legitimisten in Frankrijk, of over het sociale vraagstuk, dan heeft die uitspraak van den Paus wel groot gewicht, maar het is geen onfeilbare uitspraak, niet met goddelijk gezag bekleed, zooals Dr. Kuiper (*Heraut* 1242) zegt.

c. Maar dit alles daargelaten, ons standpunt is niet Roomsch, ook niet in zijne consequenties, zooals Dr. Kuiper (*Heraut* 1242) belijdt te zeggen: „dat de geïnstitueerde kerk, ook volgens hen, de roeping heeft om op elk gebied aan te wijzen en vast te stellen uit Gods Woord, wat de ware Christelijke beginselen zijn"; „dat de school aan de kerk, als met autoriteit bekleed, deze beginselen heeft te vragen en daaraan al hare hoogleraren heeft te binden". Hiervan is niets waar en het kan ook niet uit onze rede worden afgeleid.

Wij erkennen ten volle, dat de kerk,

in hare vergadering van ambtsdragers, niet bevoegd is, om de methode voor het wetenschappelijk onderzoek vast te stellen, en geen program van wetenschappelijke beginselen kan en mag geven. De vrijheid der wetenschap moet gehandhaafd worden. Zij mag niet geknecht onder een onnatuurlijk juk.

Wij zijn het er voorts mede eens, dat de Gereformeerde kerk zich daarvan ook altoos onthouden heeft en onderschrijven alles, wat de *Heraut* daarvan zegt. Daarom is het betoog van Dr. Kuiper in No. 1242 van de *Heraut*, in de huidige kwestie, niets anders dan een vechten tegen windmolens.

Maar al zijn wij het met Dr. Kuiper eens, dat de kerk als instituut aan de wetenschap niet allerlei afgeleide beginselen mag voorschrijven, evenmin mag dit de Vereeniging voor H. Onderwijs doen, zooals de *Heraut* No. 1238 en 1242 schijnt te bedoelen. Wel kan zulk eene Vereeniging hulpdiensten verrichten bij de wetenschap, geld verzamelen voor het salarieren der professoren, de kosten dragen van eene geheele wetenschappelijke inrichting, maar het behoort niet tot hare bevoegdheid om de beginselen voor te schrijven, waarvan de mannen der wetenschap hebben uit te gaan, noch hun de methode aan te geven. Wel kan en mag eene Vereeniging hare instemming betuigen met statuten en beginselen, haar voorgelegd, wel kan zij personen aanwijzen, die hoogleraren benoemen en toezicht houden op het onderwijs, dit kan elke Vereeniging, ieder individu zifs doen, indien hij maar daartoe de middelen bezit; maar zelf mist de Vereeniging voor H. Onderwijs macht en bevoegdheid de wetenschap te beoefenen en aan de wetenschap de beginselen voor te schrijven; zij kan vergeleken met steigerwerk, dat hulpdienst doet bij het oprichten van een gebouw.

Evenwel schijnt Dr. Kuiper die Vereeniging te vereenzelvigen met het organisme der kerk, daar hij toch (*Heraut* 1242) zoo sterk den nadruk er op legt, dat niet de kerk als instituut beslissend kan optreden inzake de wetenschap en hare beginselen, maar wel de kerk als organisme, als geloovigen „die gezamenlijk één belijdenis deelachtig zijn en nu als een zuurdeg trachten, heel de maatschappij om hen heen te doortrekken met den Christelijken geest".

Deze scheiding, tusschen organisme en instituut der kerk, is o.i. gevaarlijk. Beide kunnen en mogen niet naast elkander geplaatst worden. De kerk is één en wordt als vergadering der geloovigen in beide, organisme en instituut, openbaar. Krachtens haar wezen is de kerk een organisme. Christus is het hoofd, en alle geloovigen samen vormen de leden des lichaams.

Wel moeten zij onderscheiden worden. Deze onderscheiding van de kerk, als organisme en instituut, heeft betrekking op de wijze, waarop de gemeente van Christus tot openbaring komt. Het is eene onderscheiding in de zichtbare kerk en zegt, dat de kerk als vergadering der geloovigen op twee wijzen openbaar wordt, in ambten en genademiddelen als instituut en in de gemeenschap des geloofs en des levens, als organisme. De kerk als organisme omvat alle geloovigen over de geheele aarde, de kerk als instituut valt niet samen met het aantal geloovigen en wel, omdat de geloovigen over de verschillende instituten verspreid zijn, en omdat er geloovigen kunnen gevonden worden, die tot geen enkel instituut behoren.

Daarom kunnen wij zeggen, dat het organisme ruimer is dan het instituut, aan de eene zijde, en enger, aan den anderen kant. Er zijn meer geloovigen, dan er in een enkel instituut zijn en het is volstrekt niet zeker, dat alle leden van het instituut leden zijn van het organisme; de mogelijkheid is niet uitgesloten dat met de beste predikingen de trouwste tocht er huichelaren zich bevinden onder de geloovigen.

Evenwel behoeven niet alleen alle geloovigen samen tot het organisme der kerk, er werken ook op het terrein der organische kerk allerlei krachten en gaven, die niet door het instituut als zodanig komen. Ook wanneer wij het ambt wegdenken, blijft nochtans de kerk zichtbaar. Want elk geloovige openbaart zijn geloof in belijdenis en wandel, op ieder terrein van het leven en alle geloovigen samen staan met hun geloof en leven tegen de wereld over. Wanneer de geloovigen den strijd strijden op het maatschappelijk of staatkundig gebied, het licht der kennis Gods laten schijnen op elk terrein van het leven, dan wordt ook daarin de kerk als organisme openbaar. In den arbeid van allerlei Vereenigingen, die staan op den bodem van Gods Woord, kan men hare werking zien.

Maar in het bijzonder wordt die werking openbaar in de kerk als instituut. Dat instituut is de eigen organisatie der organische kerk. Zonder het instituut zou de kerk haar kracht niet kunnen uitoefenen. Het instituut is toch niet een willekeurig, door menschen gemaakte, inrichting, niet een product der

gemeente, maar eene instelling van Christus.

Beide, organisme en instituut, zijn niet van elkander te scheiden, wel te onderscheiden. Het Christelijke leven, de Christelijke wetenschap en de Christelijke kunst is niet zonder de institutaire kerk tot openbaring gekomen, maar is toch niet in het leven van de kerk als instituut besloten. Wel werkt altoos de kerk als instituut bevruchtend in op alle deelen van het Christelijke leven, maar men kan niet zeggen dat beide samen vallen.

Evenwel mag men ze ook niet scheiden. Men mag niet de begrippen instituut en organisme zoo gebruiken, alsof de Gereformeerde kerken als instituut niet een inrichting voor wetenschappelijk onderwijs mogen hebben, en dat de Vereeniging is het organisme der kerken, en daarom wel een Universiteit mag stichten. Zulk een voorstelling is onjuist. Gewis ook in de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag komt iets van de organische kerk tot openbaring, evenals in elke Christelijke Vereeniging. Ieder Christen behoort tot de kerk als organisme, ook het instituut behoort daartoe. Maar terwijl een organisme groeit, wordt eene Vereeniging in elkander gezet, en is dus in den vorm, mechanisch. Lid van het organisme der kerk wordt men door de wedergeboorte, lid van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs wordt men door vijftientwintig gulden te betalen. Alle geloovigen, die niet lid zijn van de Vereeniging, alle geloovigen, wien het niet voegt om 25 gulden per jaar af te zonderen voor dat doel, hebben op de werking van die Vereeniging niet den minstens invloed. Het echte democratische beginsel, dat in de kerk van Christus werkt, dat ieder geloovige, ook de minvermogende, zijn invloed kan laten gelden, wordt in het leven der Vereeniging gemist.

Al is het dan waar, dat de organische kerk veel breeder is dan de institutaire kerk en het geheele Christelijke leven omvat, komt toch de organische kerk, in eigen organisatie, veel duidelijker uit in het instituut der kerk, dan in eene Christelijke Vereeniging. Het instituut is het rechte, door Christus aangewezen orgaan, waardoor het lichaam van Christus tot rechtstreeksche openbaring komt.

Daarom kan er o.i. geen enkel principieel bezwaar aangevoerd worden, dat de kerk als instituut eene inrichting voor wetenschappelijk Hooger Onderwijs, in het bijzonder voor de wetenschappelijke Theologie, opene en onderhoude. Zij behoeft het niet te doen, wanneer op eene andere wijze in de behoefte voorzien wordt, zij mag het doen. Aan het wetenschappelijk karakter van een School of Universiteit doet het niets af of toe, wie zulk eene inrichting van onderwijs onderhoudt, dit hangt slechts af van de inrichting van zulk een School, van het peil der professoren en van de methode van hun onderwijs.

Al is het dan waar, dat de kerk in hare ambtsdragers, (daar er toch geen wetenschappelijke eischen kunnen en mogen gesteld worden als voorwaarde om ambtsdrager te worden,) niet de wetenschap kan beoefenen en het peil van het onderwijs kan beoordeelen, dit kan ook eene Vereeniging van Christenen niet doen, aan wie geen andere eischen kunnen gesteld worden, dan dat zij instemming betuigen met de Statuten der Vereeniging en vijftientwintig gulden per jaar betalen. Maar beide kunnen zich bedienen van een College van wetenschappelijke mannen, die haar voorlichten, of die uitvoering geven aan een bepaalde opdracht. Tegenwoordig berust de benoeming van de hoogleraren aan de Theologische School niet bij de Synode, op hare Vergadering, maar bij een College van gestudeerde mannen, die hiervoor van de Synode eene opdracht ontvingen.

Dat de kerk het recht heeft om de benoeming van professoren — met name in de Theologie — in hare handen te houden, zal niemand, die nadenkt, betwisten. Immers aan de kerk is opgedragen, het evangelie van Jezus Christus alom te verkondigen en de kennis Gods te verbreiden. Zal zij dit doen, dan moet zij daarvoor bekwame mannen hebben, niet alleen mannen met praktische bekwaamheden, met geloofsgaven, maar ook met wetenschap toegerust. De wijze, waarop de kerk deze roeping behartigt, kan verschillen. Zij kan zich daarvoor bedienen van eene wetenschappelijke inrichting, waarmede zij zich contractueel verbindt en aan welke School zij verder het onderwijs geheel overlaat. Zij kan ook zelfstandig eene inrichting openen en onderhouden.

In het laatste geval beoefenen de kerkelijke ambtsdragers niet als zodanig de wetenschap. Ook indien de hoogleraren door de kerk zijn aangesteld, beoefenen zij de wetenschap niet als ambtsdragers, maar als wetenschappelijke mannen. De School moet blijven souverain in eigen kring. De wetenschap is eene gave Gods, en de mannen van wetenschap, bij de gratie Gods zijn

ook aan God verantwoordelijk, hoe zij hunne gaven gebruiken, en hebben naar Gods Woord trouw de waarheid te dienen, dienstbaar te zijn aan de verbreiding van de kennis Gods.

Hebben wij nu gezien, dat er geen scheiding gemaakt mag worden tusschen het instituut en het organisme der kerk, en tevens dat de kerk als instituut met volle recht eene inrichting van onderwijs mag openen en onderhouden, wij blijven met Dr. Kuiper van harte erkennen, dat de Geref. kerk geen methode voor wetenschappelijk onderwijs mag vaststellen, geen program van wetenschappelijke beginselen in den engeren zin des Woords kan of mag geven. Ook dit, dat de Gereformeerde kerk zich er altoos van onthouden heeft, om de wetenschap aan onnatuurlijke banden te leggen.

Maar wij weten uit de historie der Gereformeerde kerk nog meer, namelijk, dat de Gereformeerden de wetenschap nooit aan iets anders gebonden hebben, dan aan Gods Woord en de belijdenis. Dat is het, wat wij ook thans willen. De Gereformeerden bonden de wetenschap niet aan Gereformeerde beginselen boven, achter of naast de belijdenis. Zij kenden die onderscheiding niet. De band aan de belijdenis was voor hen voldoende. Zij achtten den band aan de belijdenis genoegzaam om te kunnen verwachten, dat de hoogleraren zich zuiver hielden aan het Woord van God. En niet de ongenoegzaamheid van den band aan de belijdenis is oorzaak geweest van de vele dwalingen, die in de kerk inkwamen, maar het feit, dat de belijdenis niet gehandhaafd werd, dat de kerk belet werd naar de belijdenis de zuiverheid der leer te handhaven.

H. BOUWMAN.

Hattem.

DE NOODIGING TOT DE GEMEENSCHAP MET GOD IN CHRISTUS.

Maar Hij zeide tot hem: een zeker mensch bereide een groot avondmaal, en hij noodigde er velen enz. LUKAS 14 : 16—24.

Nadat Christus een waterzuchtige genezen, den hoogmoed der Farizeën bestraft, tot nederigheid en weldadigheid vermaand had, verwijt Hij den Joden, door de gelijkenis van een groot avondmaal, waarop de genoodigden zich verontschuldigen te komen, hunne on dankbaarheid. Hij kondigt hunne verwerping en de aanname der Heidenen aan. Door deze gelijkenis worden wij bepaald bij de noodiging tot de gemeenschap met God in Christus. Zij roept ons niet tot aardse vreugde, maar toch tot blijdschap.

Het is bekend, dat de Heere, in het laatste gesprek met zijne jongeren gehouden, hun heeft verklaard: „Ik verordineer u het koninkrijk, gelijkjerwijs mijn Vader dat mij verordineerd heeft; opdat gij eet en drinkt aan mijne tafel in mijn koninkrijk." Eene heerlijke belofte! Eene belofte, die ons in den geest verplaatst over het lijden dezes tegenwoordigen tijds, over de bezwaren van dit leven heen, op den dag der voleindiging van de inzameling des oogstes, wanneer de gerechtvaardigden zullen aanzitten aan de bruiloft des Lams. Eene belofte, die ons heenwijst naar de beërving der zaligheid, weggelegd voor het volk Gods, van voor de grondlegging der wereld.

De Heere belooft zijn rijk, maar om het zóó te geven, als zijn Vader het Hem gegeven heeft. Voor Hem was het door strijd tot overwinning; door lijden tot heerlijkheid. Eerst moest Hij als kindeke liggen in de kribbe, als man van smarte bloeden aan het kruis, alvorens Hij op den Middelaarstroom verheven zou zijn, in het bezit eener onuitputtelijke volheid. Eerst moest de wereld Hem verwerpen, eer Hij de wereld als Rechter voor zich zou dagen. Eerst de doornenkroon op den bloeden schedel, dan de lichtdiadeem op het blinkende hoofd. Eerst moest Hij den dood overwinnen, eer Hij den dood kon te niet doen. Met één woord, eerst moest de lijdensbeker tot den laatste druppel geleidigd, en zijn hoofd worden bedekt door de golven der zee eener nadelooze ellende, eer Hij den troost der verzoening met volle stroomen zou doen drinken, en opgeven naar omhoog, met de hoogste waardigheid bekleed, zich zou openbaren als de Koning van het Godsrijk, wiens regeering wel een voortdurend Godsgericht, maar tevens rijk aan zegeningen zijn zou.

De weg van den Christus is de weg van den Christen: want „de dienstknecht is niet meer dan zijn Heer." Wie het kruis niet op zich nemen wil, kan zijn discipel niet zijn.

Wie niet wil geven alles, wat hij heeft, kan geen onderdaan zijn van Hem, die zijn leven stelde voor zijne schapen. Wie niet meestrijdt, zal niet medeheerschen; wie niet meesterft, zal niet medeleven; wie niet medelijdt, zal niet mede in heerlijkheid verheven worden. Daarom bemoedigt de Heere gedurig de zijnen, hen wijzende op de kruin, gehangen aan het einde der baan; ter-

wijl Hij tevens de Hem vijandige wereld vermaant, den dienst der zonde te verlaten en het eeuwige boven het tijdelijke te kiezen. Beide doet Hij ook in onze gelijkenis.

De Christenen zijn in h o p e zalig. Zij zijn een volk, dat telkens met zielsverlangen uitziet naar het vaderland, waar geen nacht, geen zonde, geen dood zijn zal en alle tranen zijn afgewischt. Eer dat vaderland is bereikt, wat vijanden die bestreden, wat hoogten die geslecht moeten worden, het allermeest in eigen hart; wat breede doodsdoornen, die eene onoverkomelijke scheiding schijnt daar te stellen tusschen het land der beproeving en het land der bestemming, en toch moet worden overgetrokken! Zij zijn een volk, wiens leuze het is: »Wij wandelen door geloof en niet in aanschouwen.»

Zij verwachten eerst later de volkomene zaligheid: »maar het is nog niet geopenbaard, wat zij zijn zullen.» Zij gaan als het oude Israël, door de woestijn, en Kanaän, het land der ruste, het land overvloeiende van melk en honig, ligt aan gene zijde van de rivier des doods.

Evenwel is hun leven geen vreugdeloos leven. Hoe had dan de boodschap des rijks »evangelie», »blijde tijding», kunnen heeten? Hoe had dan de Engel in Efrata's velden kunnen zeggen: »Ziet, ik verkondig u groote blijdschap!»

Hoe had dan onze gelijkenis kunnen beginnen met de woorden: »Een zeker mensch bereidde een groot avondmaal en hij noodde er velen?» Neen de discipelen van Christus hebben geen zwaar juk te dragen, en moeten niet zonder vreugde, in somberheid en gedruktheid, hunne dagen slijten. Wanneer zij een Apostel der gemeente hoort toeroepen: »Verlijdt u, wederom zeg ik, verlijdt u;» of uit haar midden getuigenissen verneemt als deze: »Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus»; of »Ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden» — moet dan niet de beschuldiging verstommen: »Het Christendom is slechts voor zieken, afgeleefden en allen, die het leven moede zijn, geschikt, maar niet voor krachtige, de vreugde lief hebbende jongelingen en jongedochters?» Alleen in het rijk van Christus wordt men waarlijk verheugd; maar daar deelt men de beschrijving niet door de wereld van »vreugde» gegeven.

Zij zijn niet verheugd, die door dit leven dartelen, gelijk de kapel over de rozenbedden, alsof alle zorgen overwonnen onder hunne voeten lagen. Vraag hen, of niet dikwerf hevige kwelling zich verbergt achter den glimlach, die om de lippen zweeft; of niet dikwerf het hart zich verre van bevredigd gevoelt onder het uitgezochtste genot; of niet een geheimzinnige stem in hun binnenste hun soms in de ooren fluistert van het vergaan der wereld en hare begeerlijkheden, van den dood het gericht en de eeuwigheid? Vraag hen, of zij niet menigmaal hebben gewald van het te voren met drift gezocht genot, wat hun rest, als krankte hen treft, als . . . doch waartoe meer? De Schrift leert en de ervaring staft het, dat de beker der zonde een dubbelen bodem heeft, walging tot droesem, zelfverwijt tot nasmaak; dat de zonde bedriegt en, sinds zij in onze harten kwam wonen, nergens op aarde volkomen vreugde is te vinden.

In geen vreugdebeker ontbreken bittere druppelen. Het geweten moet worden besprengd met het bloed van Christus, het ledige hart vervuld met eene rustgevend, eeuwige bezitting. Geen aardse vreugde bevredigt, zoolang het hart niet in iedere vreugde de liefde Gods kan smaken. Christus alleen geeft ware vreugde. Door Hem is alles voor zondaren verworven. Hij maakt tot onderdanen van zijn rijk, en dat rijk kan bij een maaltijd worden vergeleken, die vreugde aan de genoodigden schenkt.

(Wordt vervolgd.)
NOTTEN.

HET GEESTELIJK LEVEN.

VIII. HOOP.

Het geloof is het beginsel der hoop. Beide geloof en hoop, hoe onafscheidelijk ook aaneeuverbonden, zijn toch van elkander onderscheiden. Het geloof heeft tot voorwerp het woord der belofte, of wil men, God zelve, den Belovende, aangemerkt in zijn getrouwheid en almacht, om zijn woord te vervullen. Het is eene verzekerdheid des harten omtrent de belofte en de betrouwbaarheid Gods, dat Hij, die eene belofte gegeven heeft, machtig is om deze te vervullen, en getrouw is aan zijn woord. Maar de hoop heeft de vervulling zelve tot voorwerp. Uit het geloof geboren, bestaat de hoop in de verwachting van het beloofde heil. God

is het voorwerp der hoop, aangemerkt als degene, die in de toekomst zijne belofte vervullen zal. Zoo kan er sprake zijn van hoop op God, van een zich verlaten op Hem, van een uitzien naar Hem, van een verwachten van Hem. Terwijl het geloof alzoo zijne stoffe ontleent aan het verledene, aan het in tijdsorde achter het geloof liggend heilswoord of heilfeit, vormt de hoop haren inhoud uit het toekomstende; zij is verwachting van dingen, die op komenden weg zijn. Hoop is alzoo geheel iets anders dan eene onbestemde verwachting van eenig goed; zij hangt niet in de lucht, maar heeft grond onder haren voet, in de belofte, en staat of valt alzoo met het geloof.

Het is mede door deze hoop, dat de geloovigen zich onderscheiden van de ongeloovigen, bepaaldelijk van de Heidenen. De Heidenen zijn zonder hoop. Voor hen uit ligt de zee der eeuwigheid, maar waarheen deze hun scheepke voert, weten zij niet; zij zien wel de breede wateren, maar geen land aan de overzij. Achter den dood is voor hen niets dan duisternis. Vandaar klemmen zij zich vast aan de schaduwen dezer wereld, en beperken zij hunne verwachtingen binnen de grenzen van dit leven. Hunne hoop blijft voor den dood stilstaan; zij eindigt, waar het leven eindigt. Zij mogen gelaten sterven, maar met blijdschap sterven alleen zij, die gelooven. Socrates stierf kalm, vertrouwend, dat de goede niets kwaads overkomen kan, noch in het leven, noch in den dood. Maar om met Jacob te sterven als een, die zijne handen uitstrekt naar een goed, dat hij tot zich naderen ziet, als maakte hij zich gereed het in ontvangst te nemen, moet men gelooven. Het geloof alleen doet deze stervende zeggen: op uwe zaligheid wacht ik, Heer!

Hoop is dan ook een der sterkste uitkomende trekken van het geestelijk leven, uit den patriarchalen tijd. De aartsvaders kenden beter dan hun nageslacht in Jezus' dagen den rijken inhoud van de belofte des verbonds: Ik ben uw God. Zij wisten, dat hun in die belofte de zegespraal over den dood en het eeuwige leven aangekondigd was; hoe toch zou een met God verbondene verbonden kunnen blijven met den dood? Wij hebben recht om zoo te spreken; in Hebr. 11 toch, het hoofdstuk dat licht laat vallen op wat wij het gemoedelijk leven, de verborgene zielsgestalte der patriarchen zouden kunnen noemen, wordt aan Abraham een overleg toegekend, dat God machtig was, om Izak zelfs uit de dooden te verwekken; zou Hij dan, wat zichzelf betreft, niet gelijke hoop hebben gehad? Eveneens vatte hij de belofte omtrent zijn zaad in haar volle diepte op, door er den Christus in te vinden. Zij verloor zich niet in de miljoenen nazaten hem toegezegd in de belofte, dat zijn zaad zoo talrijk zou zijn als de sterren des hemels, maar onderscheidde, tusschen al deze sterren in, de blinkende Morgenster, Openb. 22 : 16, die Hem meer waard was dan alles. Of zegt Jezus niet, dat Abraham zeer begeerd heeft om zijnen dag te zien? Joh. 8 : 56. Ook verwachtte hij, gelijk wij Hebr. 11 : 10 lezen, de stad, die fundamenten heeft, welker kunstenaar en bouwmeester God is, te weten het hemelse Jeruzalem, de volle vereniging aller geloovigen met God in het rijk der heerlijkheid, die de volle vervulling is van de belofte des verbonds. Daarom kunnen wij zonder overdrijving zeggen, dat Abrahams hoop al de wezenlijke stukken der Christelijke heilswachting in zich bevatte. Waar is het, dat wij zulks alleen kunnen zeggen op grond van wat de Schrift des Nieuwen Verbonds ons van het innerlijk leven der patriarchen mededeelt; het Oude toch laat zoo helder licht op hun verborgen leven niet vallen. Maar dat behoefte ons niet te bevreemden, en ons wantrouwend te maken, als zou het Nieuwe Testament wat in het Oude hebben ingelegd, dat er niet in was, om de patriarchen tot verwanten der Christenen te maken, en zich zoo te versterken in den strijd met den Jood. De reden toch, dat Genesis een sluier laat liggen over wat eene latere Schrift blootlegt, ligt voor de hand; de Schrift des Ouden Verbonds houdt rekening met het lager standpunt, waarop de Wet het zaad der patriarchen zetten zou, en met het deksel der verblindings, dat op hunne oogen zou worden gelegd, om hun den Christus verborgen te houden.

Daarom kunnen wij zeggen, dat de patriarchen nader stonden aan ons dan aan het Israël der Wettische bedeeing; over hunne naaste zonen heen reiken zij ons de hand. Zij staan in de poort der historie als voorbeelden en eersteelingen der toekomst zelve, die zij verwachten. Ver reiken zij met hun geloof en hunne hoop over het geslacht der naastliggende eeuwen heen. Het patriarchaal tijdvak ademt den vrijen geest van het Nieuwe Verbond; het is gelijk aan het morgenrood, dat den vollen dag voorafgaat, en de toppen der bergen reeds kleurt, terwijl de

daalen nog in duisternis gehuld blijven.

Het wordt uit het gezegde kennelijk, dat de hoop der patriarchen, om zoo te spreken, niet slechts een algemeen, maar ook een persoonlijk karakter droeg. Hunne verwachting toch bepaalt zich niet slechts tot wat hun zaad te wachten viel, de vermenigvuldiging als het zaad der zee, de rijksoprichting, het bezit der wereldheerschappij, maar omvat ook hun eigen persoonlijk heil. Zij zijn des eeuwigen levens gewis. En uit die hope verklaart zich, dat zij den pelgrimsstaf niet nederleggen, en de tegenwoordige wereld niet liefkrigen, maar met woord en daad belijden, dat zij gasten en vreemdelingen waren op aarde, op reis naar het ware Vaderland.

VAN ANDEL.

Voor de Krijgsgevangenen op Ceylon.

Ingekomen bij Prof. Biesterveld: Van de Gebr. N. en W. P. te Rotterdam, verzameld bij een onderlingen schietwedstrijd f 8,35; van N. N. door middel van H. S. te Harlingen f 1; boeken van Gez. van D. te Zwammerdam.

Met hartelijken dank en verdere aanbeveling. B.

Voor den Zuid-Oosthoek.

Oranje boven.

Voor den Z. O. h. van Friesland in hartelijken dank ontvangen: van de Jonged.-Ver. Wees een zeggen, te Bloemendaal, Loosduinen, een groot pakket nieuwe klederen, 6 kinderjurken, 6 rokken, 6 broekjes, 6 borstrokjes, 6 hemdjes, 4 schortjes, 4 paar kousen, 1 jongenstricot, 1 onderlijfje, 1 wollen das, 2 zwarte wollen doeken, 2 cachenez, 1 paar polsmoffen; hierbij ingesloten 1 pakket gedragen klederen van enkele zusters ook te Bloemendaal, afzendsters Mej. T. G. Vellekoop en Mej. P. C. van Zetten, een zeer kostelijke zending; van de Jonged.-Ver. van de Geref. kerk te Bolsward f 1, mand met 10 jongenshemden, 9 boezelaars, 3 meisjeshemden, 2 kapes, 1 paar mofjes, 1 zwart jacquet, 2 jurkjes, 2 onderlijfjes, 3 rokken, 1 boa, 2 vesten, 6 chemisetten, 3 broeken, deze kostelijke zending is gezonden door Mej. J. de Boer.

Voorts f 2 van 4 geestes: Mevr. Oussoren, Mej. van der Graaf, Mej. Schippers, Mej. Westra, allen te Koeverden. Door Ds. C. J. Bos van de Jonged.-Ver. te Arum, f 3,25 voor de armen, f 3,30 voor den Evangelisatie-arbeid, samen f 6,55. Van S. te Broek op Langendijk f 1. Voor het Kerstfeest van Br. E. Ket te Delft f 13,40; van D. en B. te Enkhuizen 1 pakket goederen voor de Zondagscholen; van N. N. te Drachten 1 doos met goederen voor 't Kerstfeest en hierbij 50 cts; van D. Porchor Boersma te Workum, 1 postpakket goederen. Van de Jonged.-Ver. »Ora et Labora» te Voorburg, 1 pakket nieuwgemaakte kledingstukken.

Geliefde gevers, ontvangt innigen dank voor uwe edele giften. God gebiede genadiglijk zijnen zegen over gaven en gevers beide. Hij make het alles dienstbaar tot de eere zijner Naams, en tot het tijdelijk en eeuwig welzijn der huthewoners. Het gaat zeer goed geliefde Vrienden en Vriendinnen! ontvang onze hartelijke groeten en beste wenschen, bij de intrede van den nieuwen tijdkring 1902.

Uw zeer dankbare bedelaar,

Oranjewoud

Heereveen

30 Dec. 1901.

J. Wouda,

Corr. van Jachin.

Buitenlandsche Kerken.

Rusland. — Bijbelvores en sectarisme gaan steeds hand aan hand. Dit wordt ook in Rusland bewezen. Stelselmatig wordt Gods Woord aan het volk onthouden en onvoldaan met den bloot vormelijken godsdienst der staatskerk verenigen velen zich tot allerlei secten. De machthebbers en leiders in staat en kerk willen de secten uitroeien en voorkomen, maar werken ze in de hand. Van de zijde van den staat, omdat de vrijheid van godsdienst en dus de stichting van vrije kerken met geweld tegengegaan wordt, en van de zijde der kerk, omdat men het volk Gods Woord onthoudt.

In het kwaad volhardt men, blind als men is voor de gevolgen. Zoo is er onlangs een proces gevoerd tegen tal van fabrieksarbeiders, die beschuldigd werden te behooren tot de secte der »Jehovisten.» Zeven der aangeklaagden werden schuldig verklaard en gestraft met verlies van hun burgerrechten en met verbanning naar Siberië.

Deze secte is ongeveer een halve eeuw oud. Haar stichter was de artillerie-officier Ilijn, die aan een fabriek aan de Ural geplaatst was, onder de fabrieksarbeiders zijne stellingen verbreide en enkelen hunner tot zijne volgelingen maakte.

Hij beweerde, dat hij zijne leer ontleend had aan een boek, dat de onderteekening van Jehova droeg en hem door een engel gegeven was. Hij werd wel om zijne kettenrijen gevangen genomen en in een klooster opgesloten, maar zijne leer was daarmede niet verdwenen. Integendeel, zij verbreide zich bijzonder onder de fabrieksarbeiders in het Wolga-gebied en in den Kaukasus. De Jehovisten noemen Ilijn den »wereld-heilige Elia» en vereeren hem onder dezen naam. De hoofdpunten van hunne leer, die een grof chiliasme bevat, zijn deze:

Het geheele menschelijk geslacht is verdeeld in de Jehovisten en de aanhangers van den Satan. Wanneer de Satan nedergegoorpen is, zal Jehova in de republiek Jeruzalem gedurende duizend jaren vrede, vreugde, welvaart en een enig geloof herstellen. Daarop zal de Satan met al zijne volgelingen volkomen vernietigd worden, en dan zal er een nieuwe aarde ontstaan, die een miljoen maal groter is dan de tegenwoordige, en waarop geen zee wezen zal. Op deze nieuwe aarde zullen de Jehovisten zich vestigen, totdat na

980,000 jaren andermaal een nieuwe nog schoone wereld geschapen zal worden, en dit zal zich tot in eeuwigheid herhalen. De betere aarde met de stad Jeruzalem daalt onmiddellijk van den hemel neder; hare straten zijn met goud gevloerd. De vruchten der boomen hebben de kracht, dat zij hen, die ze eten, onsterfelijk maken en wel de mannen in de kracht, die zij op 34-jarigen leeftijd hebben, en de vrouwen in de kracht van haren zestienjarige leeftijd.

Hoe groet de dwaling van deze menschen ook is, zij zijn niet gevaarlijk voor de samenleving en voor den staat. De vervolging, waaraan zij blootstaan, vloeit daarom alleen voort uit het beginsel van geloofsvervolgung, waardoor men allen in de eene groote staatskerk bijeenhouden wil.

Het ware beter, dat men die menschen door prediking en onderwijs van Gods Woord dwaling trachtte te overtuigen. Dit middel wil men niet. Van de zijde der kerk wordt de verspreiding van dat Woord tegengegaan. Daarvoor is onlangs weer het volgende bewijs gegeven.

Voor eenige jaren overleed de taalgeleerde Kulesch, een Malocos of Klein-Rus. Deze liet bij zijn dood een vertaling van den Bijbel in het Klein-Russisch na, waaraan hij vele jaren gearbeid had. Tot hertoe was in de taal der Klein-Russen nog slechts een gedeelte der H. Schrift overgezet. De weduwe van Kulesch liet onlangs de vertaling van haren man door den taalkundige Lewizki nazien, omdat zij het plan had deze vertaling te doen drukken.

De Russische geestelijke censuur stond de uitgave niet toe. De geestelijkheid vreest, dat door die uitgave de verspreiding des Bijbels bevorderd zal worden en daarom heeft zij haar verboden. Toch zal de uitgave doorgaan, want de weduwe van Kulesch heeft zich tot het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap gewend met het gevolg, dat zij aan dit genootschap de copie voor 5000 roebels verkocht heeft. Wat dus in Rusland verboden is, zal in Engeland geschieden en de Klein-Russen zullen straks den Bijbel in hun eigene taal kunnen lezen.

Terugkeer tot het Heidendom. — Men herinnert zich nog het Parlement van godsdiensten, dat bij gelegenheid van de Wereldtentoonstelling te Chicago gehouden is met het doel om de belijdenis van de verschillende godsdiensten over geheel de wereld te verboderen. Het valsche in geheel deze poging was, dat men alleen een verschil in grond maar niet in wezen tusschen het Christendom en de Heidendensche godsdiensten aannam.

Dat dit feitelijk een verloochening van het Christendom is, en op verheffing van het Heidendom ten koste van het Christendom moest uitloopen, lag voor de hand. De gevolgen van dit goddeloos beginsel laten zich nu reeds zien. Sedert hebben de Boeddhisten in Indië bekeerlingen trachten te verkrijgen uit de Christenen. Zij zonden hun zendelingen naar Europa en Amerika en hebben hun werk aanvankelijk met succes bekrond gezien. Uit hen, die reeds met het Christendom gebroken hadden, al droegen zij den Christen naam nog, zij er tot het Boeddhisme overgegaan. In enkele groote steden zijn reeds Boeddhisten-tempels opgericht.

Nu worden die tot het Heidendom toegetreden gebruikt om in Indië de van het Boeddhisme tot het Christendom bekeerden te bewegen hun ouden Heidendenschen godsdienst weer aan te nemen. Voor dat doel werken eenige Boeddhistische Europeanen in Birma. Twee vrouwen uit Chicago zijn onlangs ook daarheen getrokken, om de Europeanen te helpen. Naar men zegt, hebben zij bij de bevolking grootten invloed en maken zij de Heidenen te meer afkeerig van het Christendom, want dezen zien er een bewijs in van de waarheid van hun godsdienst, dat deze blanken dien hebben aangenomen en zelfs naar Indië komen, om voor het Boeddhisme te werken.

Eén van deze afvalligen, de Ier Colvin, die reeds den Indischen naam Dhammaloka heeft aangenomen, heeft zich te Rangoon gevestigd. Rijke Birmanen en Chinezen voorzien ruimschoots in zijn onderhoud, zoodat hij niet als de Boeddhistische monniken behoeft te bedelen. Omdat hij de taal nog niet machtig is, houdt hij zijne toespraken in het Engelsch en worden zij door een tolk overgezet. Deze toespraken zijn hoofdzakelijk bestrijding van het Christendom en aanvallen op de zendelingen.

Gevolg van het werk van Colvin is, dat de Boeddhisten in de voornaamste steden verenigingen hebben opgericht ter bevordering van hun afgodendienst. Dit doel zoekt men te bereiken door het verspreiden van trakten, waarin het Christendom wordt bestreden en het Boeddhisme aanbevolen.

Dit wordt dus weer een nieuw bezwaar voor de zending in die landen, waar het Boeddhisme zijne aanhangers heeft. De afval onder de Christenen komt alzoo het Heidendom ten goede. Geen wonder, wie Gods Woord loslaat, staat feitelijk op den bodem des Heidendoms.

SCHOLTEN.

Te Salt Lake City, Utah, overleed na eene kortstondige ziekte de voorzitter der Mormoonsche kerk Lorenzo Snow op 87-jarigen leeftijd. Ongeveer 4 jaren geleden volgde hij in dit ambt Wilford Woodruff op.

De Columbia-Universiteit te New-York ontving onlangs de gift van 100.000 dollars. Van wien, is niet bekend. Men gist, dat Generaal Horace W. Carpenter de schenker is. De Generaal heeft een Chinees tot adjudant, en deze heeft tevens 10.000 dollars geschenkt. Het doel is, dat aan de universiteit onderwijs zal gegeven worden in de Chineesche taal en letterkunde.

Een tiental der Eskimoozen van Labrador, die door Faber werden tentoongesteld, zijn op de droevige rondreis door Europa en Afrika omgekomen. Een Moravisch blad vernam echter, met levendige voldaanheid, dat de kanselier van het Keizerrijk dergelijke exploitatie van inlanders, ten dienste der

nieuwsgierigheid van het publiek, verboden heeft op het grondgebied, dat onder het protectoraat van Duitschland staat.

Volgens een schrijven in de Temps zei Tolstoi van J. J. Rousseau: »Men heeft Rousseau geen recht gedaan. Men heeft den adeldom zijner denkbeelden miskend. Men heeft hem op allerlei wijze gelasterd. Ik heb geheel Rousseau, al de twintig deelen, ook de »Dictionnaire de musique» gelezen. Ik deed nog beter, dan hem bewonderen. Ik bewees hem waren eeredienst. Op vijftienjarige leeftijd, droeg ik zijn medalljonportret als een heiligen-beeld om den hals. . . Menige bladzijde van hem ging mij in het hart. Ik geloof, dat ik ze ook zoo zou geschreven hebben.» — Nogal duidelijk voor hen, die zich door Tolstoi's geschriften lieten belemen, alsof het Christelijke waren.

Op het Jongelings-verenigings-Jubilée te Boston werd gevraagd, of een spoorwegaanschaap, die geen winst aan zijn aandeelhouders kan betalen, het recht heeft om een Chr. Jong.-ver. te steunen? Ja, antwoordde een hooggeplaatst spoorweg-beambte, want dat is een goed middel om dividend te kunnen geven. — Een ander ingenieur verzekerde, dat zijne maatschappij in 't eerst, vóór er Chr. Jong.-ver. waren, dagelijks een verlies van 1000 dollars leed, wegens verzuimen enz. van haar personeel. Sedert de Chr. Jong.-ver. in de maatschappij vertegenwoordigd werd, daalde dit verlies tot 100 dollars per dag.

Onder de zendings- en predikanten-slachtoffers van den Engelsch-Z.-Afrikaanschen oorlog worden ook genoemd twee zonen van het trouwe en moedige Kafferhoofd Zibi, die een steun der Moravische zending is en stichter van het station Ezinkuka was. Nadat zijn zoon Samuel en Peter met het Engelsche leger mede moesten als gidsen en verkenners, sneuvelden zij bij Modder-rivier. Ook zij waren dappere Christenen; terwijl de oude vader later nog twee dochters verloor.

Bij gelegenheid der Oecumenische Methodisten-Conferentie te Londen, gingen een aantal neger-afgevaardigden uit Amerika in St. Ermin's-hotel, Westminster, waar reeds honderden blanken waren. Deze kregen een schrik van dezen inval der kleurlingen, en daar zij niet aan één tafel en onder één dak met de zwartjes wilden komen, brachten zij hun protest daartegen in bij den directeur van het hotel. Maar deze Engelschman wilde, bij gelijke betaling, van deze partijdigheid niet weten. Hij antwoordde, dat indien de zwarten zich als »gentlemen» gedroegen, hij ze ook volstrekt niet zijn logies zou weigeren. De Yankees trokken een zuur gezicht, maar gingen toch ook niet terug uit het hotel.

De Fransche evangelist J. Sainton, in Bretagne, deed vroeger zijne tochten per fiets. Toen hem deze door een ongeluk ontvallen was, heeft men hem een automobile verschaft. Hierin kan hij een goede lading Bijbels, N.-Testaments en trakten bergen. Voor bijeenkomsten in de open lucht gebruikt hij tevens tot spreekplaats. — Zoo dient al het nieuwe: het oude evangelie.

Van den sportsman, den neger Taylor, melden de bladen, dat hij niettegenstaande zijne groote winsten, bedaar, ingetogen en eenvoudig leeft in vergelijking met zijn Europeesche concurrenten. Aan de wedlopen, welke op Zondag gehouden worden, neemt hij geen deel, ondanks de grootste aanbiedingen. Dit moet voor hem zaak des gewetens zijn; al noemen zijn mededingers dit grillen. Zodoende laat hij 's Zondags de baan ook vrij voor hen; en daardoor alleen kon o. a. Avend de sportsman verloop om te Parijs den grootten prijs winnen, naar de berekening van de deelnemers.

Vóór een zestigstal jaren waren de stieren-gevechten door eene Heidendensche koningin op Madagascar verboden. Thans nu de Christelijke koningin Ranavola is verdreven en de beschafde Fransche natie haar troon heeft bezet, worden des Zondagsnamiddags op het plein Imahamosina te Tananarivo de onmenselijke stierengevechten weder voortdurend.

Van het werk van wijlen pater Chiniquy: Vijftig jaren in de Roomsche kerk, door een zwager van Moody, Revell te Chicago, vertaald, wordt nu reeds de 43e druk uitgegeven. Verder is het vertaald in het Duitsch, Italiaansch, Zweedsch, Nederlandsch en Portugeesch en het zal nu ook in 't Fransch uitgegeven worden.

In Parijs zijn gefortuneerde families, die, in navolging van het voorbeeld van Tolstoi, besloten hebben, zoo eenvoudig mogelijk te gaan leven, en begonnen met een burgerlijke woning te betrekken. Van hun overschot willen zij armen weldoen.

Pater Hyacinthe, teruggekomen zijnde van zijn lange reis in het Oosten, predikte 1 Sept. te Longirod in Zwitserland over Gen. 28 : 17 »Hoe vreesselijk is deze plaats! Dit is niet dan een huis Gods en dit is de poort des hemels!» Toch riep hij in zijn sermoen uit: »Ik ben Katholiek, ik ben Protestant; ik ben van de Kerk van alle plaatsen en alle tijden; zonder mij bij een speciale sekte te willen laten opsplitsen!»

Te Turn in Bohemen dragen veel vrouwen, die Protestantsch geworden zijn, als herkenningsteeken ringen, die uit drie zilveren cirkels bestaan. Deze cirkel-schakels vormen tevens drie O's en deze herinneren weer het devies: »Los von Rom».

In de kathedraal van Chichester in Engeland was de bisschop bij den dienst tegenwoordig. Na een sermoen van den eerwaarden Philippus Wagget, stond de rector der kerk St. Pancras te Chichester plotseling op en,

te midden eener algemeene consternatie klaagde hij luide den spreker aan, dat de Roomsche-katholieke leer door hem zoo even gepredikt was; in een Anglicaanse kathedraal was dit dus geschied door een Engelsch geestelijke.

Het rapport der Zwitsersche comité's tot hulp voor de Armeniërs zegt, dat het geheele aantal door Zwitserland aangenomen weezen meer dan 500 bedraagt. Te Sivas, Goeroen en Attabey 312; 40 te Marasch; 40 te Arabkir (behalve 50 die onderhouden worden door eene gestorte som); 5 te Aintab; 30 te Broessa; 30 te Bardezag; 9 te Smyrna; 17 te Jeruzalem en 12 te Marsovan. In 1898 werd hiervoor 85,000 francs ontvangen en in 1899 bijna 100,000 francs.

Ingezonden.

ONZE ZONDAGSSCHOLEN.

Garne maak ik, waarde Redacteur, van uwe gastvrijheid gebruik, om over bovengenoemd onderwerp eenige gedachten in 't midden te brengen.

Onze Zondagsscholen komen in 't gedrang. Hier „doekt men ze op!” (Historisch.) Daar wordt ze „opgeheven.”

Ginds noemt men haar, tamelijk ondoordacht: (denk aan 't ernstig protest hiertegen van Ds. Tazelaar,) een noodzakelijk kwaad; en elders is ze, helaas! een twistappel in 't midden der gemeente (Circulaire „Jachin”).

En wat is van dezen droeven achteruitgang de oorzaak? Waarom is de liefde tot haar bij zoo velen zóó verkoeld?

En 't antwoord op deze vraag luidt tamelijk algemeen:

„Omdat men het twijfelt, of de Zondagsschool voor Geref. kinderen wel noodig is.”

En 't is dit antwoord, waarde Lezer, dat we garne eens even wenschten te wegen. „De Zondagsschool voor Geref. kinderen niet noodig!”

Zóó; en wat krijgen de kinderen op den Rustdag dan? Wordt in de kerk, in de godsdienst-oefening der gemeente voor hen gezorgd? Worden de kinderen der gemeente in de kerk bedacht en toegesproken? Ge weet beter! (Hoewel ik er natuurlijk zeer op gesteld ben, dat de kinderen met hunne ouders geregeld de godsdienst-oefening der gemeente bijwonen).

Worden de kinderen in huis onderwezen? Helaas, ge weet wel beter! Op enkele gunstige uitzonderingen na komt daar niet veel van. Hier is een kleine; daar is een zieke; ginds ontbreekt wat anders, te veel om op te noemen; en over 't algemeen kan men zeggen, dat daar niet veel van komt!

„En moet dat dan zóó blijven?” vraagt ge. „Is 't niet wenschelijk, dat elk huisvader ook in dit opzicht zijn plicht doe en 's Zondagsmiddags zijne kinderen rondom zich verzamele; en eens met hen biddt, en zingt, en spreekt uit 't Woord onzes Gods?”

Ja, mijn broeder, dat is wenschelijk. Maar wat ik u bidden mag, breek nu de Z. School niet af, vóór en aler ge dat wenschelijke hebt verkregen! Anders vreezen we, dat onze kinderen de dupe van de historie zullen worden; en wij er ons later over zullen hebben te beklagen, dat we, (ik zal dit eens toegeven) het goede hebben losgelaten, en het beste niet konden verkrijgen.

En zouden we dan garne onze kinderen des Zondags zien wandelen en spelen, met kn . . . of . . . , gelijk op de andere dagen der week? Laat ons, geliefde broeders, wel weten, wat we doen!

Neemt de kinderen van de Z. School af; maar ik bid u, doet het niet, zonder te weten, vast te weten, waar en hoe ze dan den Zondag zullen doorbrengen!

„Zou 't dan werkelijk wel Gereformeerd zijn, om Z. School te houden? Is de Z. School voor Geref. kinderen wel noodig? Zijn onze kinderen geen kinderen des Verbonds?” zoo vraagt ge verder. Lieve broeder, een vraag tot antwoord!

Mogen we daarop alles laten aankomen: „onze kinderen zijn kinderen des Verbonds?” Wat dunkt u, hebben de kinderen des Verbonds geen onderwijs noodig? Is 't voldoende, zonder meer, kind des Verbonds te zijn? Of moeten juist door de kinderen des Verbonds worden gekend, omhelsd en aanvaard; en 't hart aan Jezus worden gegeven, gelijk het kinderen des Verbonds betaamt? Of is dat niet noodig? Ge weet immers beter?

Volge 't slot, zoo de Heere wil en wij leven, in de a. s. week,

Intusschen Gode bevolen van
Uw Vriend en Mede-arbeider,
H. J. L. te G.

23—12—1901.

Boekaankondiging.

Liederen-Bundel voor Janmaat en Sol-daat, voor School en Huis, bijeenverzameld door H. C. C. Clockener Brousson, le Luitenant der Infanterie. 81ste Duizendtal. C Boer Jr., Helder. — Prijs 15 cent.

Hier ontvangt men voor weinig geld, net gedrukt, een boekje met 115 Vaderlandsche, Matrozen- en Soldaten-liederen met enkele Geschiedzangen. Hoewel de meeste bekend zijn, kunnen we ze toch niet alle onbepaald weg voor „School en Huis” aanbevelen, b.v.: het bekende maar laffe „Daar was laant een meisje loos.” Zelfs zagen we dit liever hier niet bij, als een nationale „Volksbundel” willende zijn; het behoort dan nog eer bij „Gezelschapliederen.”

Doch we juichen desniettemin de poging van den Verzamelaar toe, om door deze uitgave den „Volkszang te veredelen.”

Dit is nu reeds het 81ste Duizendtal, dat hij helpt bezorgen. Edoch, wanneer zullen we nu eens met genoegen naar een zingende groep langs de straat hooren, als b.v. naar Duitschers; terwijl we thans meest altijd de ooren moeten stoppen voor het gekrijsch, gegier en gelol, zelfs op nationale vierdagen. We gaan iets vooruit, door het uitbreiden van instrumentale muziek ook onder den werkmansstand; het kunstgevoel begint te onderscheiden tusschen jolen, bulderen en

zingen; maar we zijn er bij lange na nog niet.

(We denken hier ook meteen aan het nationaal onstichtelijk kerkgezag; „psalm-geblaas”, moeten we soms zeggen; waarbij het orgel blozen of staken zou, als 't kon. Want ook hier doet dit nationaal gebrek zich gelden, de uitzonderingen uitgezonderd; alsmede de Franchise en Lutherse kerken en Roomsche.)

Wat het praktische betreft, denken we het eerst aan huis, school en catechisatie. Daar ligt de oorzaak door doen of door laten; men laat er te veel schreeuwen, te weinig zingen.

En wat het theoretische, idealistische en godsdienstige aangaat — de eerste oorzaak van dat Nederlandsch volksgebrek is, dat het gemoed, de ziel niet bij de woorden is; dat men zingt voor eigen pret, of als 't kind in de wieg onbewust krijgt; dat de zang geen ideaal, geen wijding heeft, geen God-verheerlijkend en ze fichtend doel. Derhalve, moet men beginnen met den zangtekst, met de woorden — en de zang zal, hetzij jubelend, hetzij klagend, uit het hart komende, het hart ook treffen, alzoo het volk waarlijk „beschaven en veredelen.”

In dezen Bundel zijn zoowel het Oude „Wilhelmus” als da Costa's „Zij zullen het niet hebben”, zoowel Lombok- als Zuid-Afrikaansche liederen. De naam des Heeren wordt er niet in verzwegen; soms weer al te veel gebruikt, gelijk in 't lied van J. P. Heije „O God! verlaet mijn Neerland niet!”

Onder de menigte zochten we tevergeefs naar „Hoerab! dat Holland leev!” vroeger in „Hollands Orpheus” uitgegeven, voor een halve eeuw althuis.

Om kort te gaan, we hopen, dat de geachte Verzamelaar — al vreezen wij, blijkens zijn later schrijven, (zie De Standaard 21 Oct. j.l.) dat dit tegen zijn richting en doel zal zijn — bij een volgende editie er wat meer degelijke Christelijke liederen van vroegeren en lateren tijd bij zal zien te voegen — en — dat de Uitgever de wijzen daarbij zal kunnen leveren.

C. M.

ADVERTENTIËN.

Heden verblijdde ons de Heere door de geboorte van een welgeschapen Zoon.

H. KRANS.

M. J. KRANS—DOIJER.

KAMPEN,
26 Dec. '01.

Bij dezen onzen welgemeenden dank aan allen, die bij de herdenking van onze vijftig-jarige ambts-bediening blijken gaven van hunne belangstelling, door woord en daad, in en buiten de gemeente.

J. J. KUIPER, v. d. M.

Echtgenoot en Kinderen.

DEN HAM,
24 Dec. 1901.

1876 — 10 Dec. — 1901.

Met dankerkentenis aan den Heere, die mij deze vijf-en-twintig jaren in zijn wijngaard deed arbeiden, b-tuigt ondergeteekende zijn hartelijken dank voor de vele bewijzen van liefde en achting op 10 Dec. j.l. ontvangen.

Ds. M. VAN DEN BOOM.

OUDEKERK A/D AMSTEL,
24 Dec. 1901.

Ondergeteekende betuigt door dezen zijn welgemenden dank aan allen, die blijken gaven van hunne belangstelling in zijn vijf-en-twintig-jarig ambts-Jubileum.

H. DAM, v. d. M.

WESTERGEEST,
30 Dec. 1901,

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervond-n bij het overlijden van onzen innig geliefden Zoon, Broeder en Behuwdbroeder, betuigen wij onzen hartelijken dank.

Uit aller naam,

G. VAN DEN HEUVEL
E. E. VAN DEN HEUVEL—

SPIERING.

DORDRECHT, 3 Jan. 1902.

Heden is op den leeftijd van 78 jaar en tien maanden, in 't stil en vast vertrouwen op Christus als zijnen Heer en Zaligmaker, tot de eeuwige ruste ingegaan onze geliefde Vader en Behuwdvader

Hendrikus van der Meijden.

Kinderen en Behuudkinderen,

G. v. d. MEIJDEN.

A. v. d. MEIJDEN—

VERSCHOOR.

H. v. d. MEIJDEN.

J. v. d. MEIJDEN—VINK.

H. D. v. d. MEIJDEN.

J. v. d. MEIJDEN—SNOEK.

M. ROS.

E. ROS—

V. D. MEIJDEN—

C. v. d. MEIJDEN—CASCADÉ

H. v. d. MEIJDEN—MICH. N.

V. D. GILSEN—AMERIKA.

ALMKERK,

24 Dec. 1901.

Heden ontsiep in de Johan-nes-Stichting, zacht en kalm in zijn Heere en Heiland,

H. Glazenberg.

in den ouderdom van 96 jaar en 8 maanden.

Namens de Directie v/d Johannes-Stichting.

NIEUWVEEN,
22 Dec 1901.

Heden ontsiep tot onze diepe droefheid, na een smartelijk doch geduldig lijden, in haren Heere en Heiland, onze innig geliefde en beminde Echtgenoot en Moeder

JOHANNA KUIJPERS,
in den ouderdom van 42 jaren.
H. L. CRAAIJO.
A. J. CRAAIJO.

NIJMEGEN,
24 December 1901.

Heden trof onze gemeente een zwaar verlies.

Onze geliefde broeder Diaken

Marten Dijkstra

werd na een langdurig lijden van ons genomen. Hij ging heen met het volle bewustzijn, dat Christus zijn Zaligmaker was.

De Heere sterke en trooste de bedroefde Weduwe en kinderen.

Namens den Kerkeraad,
G. J. WEIJENBERG, Præsies.
O. v. d. VEEN, Scriba.

TIJWEL,

26 Dec. 1901.

Hedenmiddag overleed, tot onze diepe droefheid, na een kortstondige ongesteldheid, onze zeer geliefde Echtgenoot, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

Aaltje Hoogendoorn,

in den ouderdom van 61 jaren en 6 maanden.

Zij het sterven haar gewin.

Uit aller naam,

H. BATELAAN.

KOUDEKERK a/d. R.,

28 Dec. 1901.

De Commissie van Beheer der Gereformeerde kerk te Amsterdam bericht, dat de JAARLIJKE UITLOTING heeft plaats gehad in de

Geldleening groot f 35000,

gesloten ten behoeve van den Bouw der School aan de Marixstraat, en dat daarbij ter aflossing zijn aangewezen de Nummers

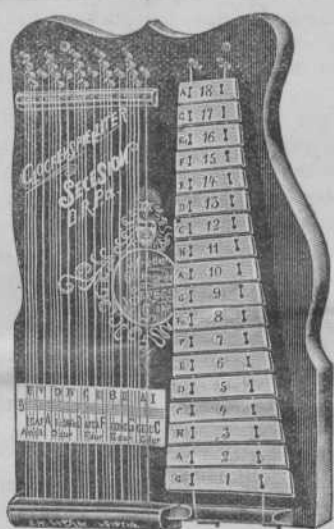
27, 49, 114, 255 en 316,

betaalbaar met bijvoeging van drie maanden rente, des Maandags, van al 3 Maart 1902, 's avonds van 8 tot 9 uur, KERKSTRAAT 109.

AMSTERDAM, 20 Dec. 1901.

N.B. Van vorige Uitlotingen zijn nog niet ter aflossing aangeboden

No. 303, betaalbaar Maart 1899 en No. 152, betaalbaar Maart 1900

Lees dit!!

Zoo zuiver van toon en zoo helder als glas;
Zoo makkelijk te spelen, voor 'n ieder van pas;
Zoo keurig bewerkt van solied materiaal;
Zoo lieflijk die klokken van 't zuiverst metaal;
Zoo weldoend voor 't oor, zoo verheffend voor 't hart;

Zoo passend bij vreugd en vertroostend in smart;
Zoo praktisch en schoon, zoo goedkoop als 't maar kon;

Dat alles en nog meer, is 't . . . Harpavillon.
Dit Instrument bestaat uit 25 Harp-snaren en 18 fijne sta'en platen, wonder-schoone toon. Prijs, geheel compleet met alle toebehooren f 13,50, franco thuis tegen postwissel.

Een kind kan het spelen!

JOH. DE HEER, Rotterdam.

Overal Agenten gevraagd.

UITGELOOT

van de 4% Geldleening groot f 19500 der Gereformeerde kerk te DORDRECHT A, aandeel No 38.

De Kerkeraad der Geref. Geref kerk te ZAANDAM A bericht, dat zijn

UITGELOOT

van de Geldleening ten behoeve van de Nieuwe Kerk, de nummers

48, 112, 165 en 194;

van die der Pastorie No 18 en van de renteloze aandeelen a f10 de nummers

13, 61, 110, 233 en 245;

van 1 Januari a. s. af, evenals de vervallen Coupons, betaalbaar bij den Diaken P. DE VRIES Gbz.

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

opgericht in 1889.

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeën.

Citchen, Wollen en Moltodekens en Bedtjken in alle soorten.

Linnen Bedtjken met Koorden gemaakt 2 p-rsoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens f 7, f 9, f 12, franco thuis

Van f 7 en f 2 ruim 1 m. 42 c. van f 12 1 m. 50 c. en die van satijntjck ook 1 m. 42 c.

No. 1. Het nieuwe Reclame-bed 2 pers. w.o. een Wollen, een Citchen, een Moltodeken, 50 pd. fijne veeën, geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor f 35,—.

Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. veeën, kost ook nog f 35, en f 40, f 45, f 50, 100, 170.

Een satijntjck w.o. bed, peluw, en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gereed, een losse linnentjck met fijne blauwe streepjes, 80 cent per el 1,60 Cm. br. franco thuis.

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEËNEN a 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een Kapokbed verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntjck en 1 wollen- of fantasiedek-n 1 gewatteerde en 1 moltodeken en overtrek voor bed en peluw, voor f 25.

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL RZ.,

Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeën tot in de fijnste soorten voorradig, rembour, vrij zicht en monst-ers Gratis.

ORGELS.

Steeds 100 à 200 Amerik. Orgels voorhanden, o. a. de volgende merken:

Lake-side.	Hamilton.
Miller.	Weaver.
Wick.	Peerless.
Clough & Warren,	Putnam.
Chicago.	v. d. Tak.
Kroon.	Minerva.
Högel.	Zending orgel.

VOLKSHARMONIUMS.

Lage doch vaste prijzen. 5-jarige garantie. Franco Station door geheel Nederland. Gratis Handleiding voor Zelfonderricht en Toetsenlooper.

Gemakkelijke termijnbetaling.

Catalogus gratis en franco.

JOH. DE HEER — Rotterdam

Noordmolenstraat 71.

Intullen. Repareeren.

Is verschenen en alom te bekomen:

HET JAARBOEKJE

DER

Gereformeerde Kerken

voor 1902, 47ste JAARG., 30 cts.

Behalve een volledige Kerkelijke Statistiek bevat dit boekje Kalender, opgave van alle markten en water-getijden, lijst van Jongelings- en Jonged.-Vereen. en Zondagsscholen. In het boeiende mengelwerk stukjes van Ds. A. v. d. SLUIJS, J. P. TAZELAAR enz. enz.

P. VAN DER SLUIJS.

ENKHUIZEN.

Heden verscheen:

EENVOUDIGE FANTASIE

EN KORAAI,

(Halleluja looft den Heer)

voor Orgel of Harmonium benevens twee solo's en KoraaI voor koor met beg.leiding, door H. J. VAN LEEUWEN, Organist te LEIDEN.

Prijs f 0.60.

Firma B. DE KLERK, Uitgever LEIDEN.

Franco toezending na ontvangst van postwissel.

DE NIEUWE DRUK

van

Het Nieuwe Testament

met volledige Kanttekeningen van den Staten-Bijbel is gereed. Het boek is 1045 bladz. groot, en kost in fraaijen halflede-ren band. f 4,50.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. KAMPEN. ZALSMAN.

Is verschenen:

De zekerheid des Geloofs

DOOR

Prof. Dr. H. BAVINCK.

80 Pag. groot 8°. Prijs f 0.65.

In Stempelband f 1.10.

Bij elken Boekh. verkrijgbaar zoo-mede bij den Uitgever

KAMPEN. J. H. KOK.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verschijnt:

Alphabetische lijst

van onderwerpen en denkbeelden met aanwijzing van daarop toepasselijke PSALMVERZEN.

DOOR

E. F. H. WOLF.

Tweede verbeterde druk.

Ing. f 1,00, g-b. f 1.40.

Een boekje niet alleen voor H. H. Predikanten en Studenten, maar ook voor het huisgezin en ieder die een toepasselijk Psalmvers wil zingen.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

In de Standaard van 25 Nov. lazen we hierover het volgende:

De uitvoerige titel zegt, wat dit boekje, in smakkvol bandje, ons biedt.

Het feit dat van dit werkje nu een tweede druk uitkwam, bewijst wel, dat het in een behoefte voorziet. Voor predikanten met name, die, als ze hun stof gegrepen en verwerkt hebben, naar geschikte verzen uit onzen psalmbundel zoeken — dikwijls een tijdroovender werk dan men denkt! — is dit boekje een kostelijke gave.

De Hope (AMERIKA) van 4 Dec zegt:

Hier is een gouden werkje, waarnaar leeken en leeraars lang reeds verlangd hebben. Hoe eentonig is ons gezang, daar dezelfde verzen steeds wederkeeren. Eenvoudig omdat men den inhoud der Psalmen niet kent. Hier is een gids, die ons leiden kan. Van al de boeken die wij beoordeeld hebben, zijn er weinige van groter praktische waarde dan dit werkje.

Eik predikant schafte zich onverwijld een Ex. aan en zoovele leeken tevens als weten willen hoe rijk de psalmbundel is.

Het werkje wordt dringend aanbevolen.

HENRY E. DOSKER.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN verschijnt de

TWEEDE JAARGANG

VAN

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Guds Woord, onder redactie van Prof L. LINDE-BOOM, Hoogleraar a/dTheol. School te Kampen, en met medewerking van onderscheiden Bedienaren des Woords.

Maandelijks verschijnt een No. van 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

De prijs is slechts f 1,50 per jaar, franco per post. Men kan ineeneking zeuden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een soliedien boekhandelaar.

Van den eersten jaargang zijn nog enkele Ex.te bekomen, ingenaaid, a f 1,60.

Bij den Uitgever ZALSMAN te KAMPEN verschijnt:

De Vlugghe Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk 50 ct.